

Балюра Аліна Олександрівна

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач
кафедри кримінального процесу ФПФОДР
к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПЕРЕД СУДОМ І ЗАКОНОМ

Суспільство, як об'єднана сукупність людей на певному історичному етапі має свої, характерні лише їй особливості. З суспільно політичними, державотворчими та демократичними процесами все більше і більше уваги приділялося людині - найвищій соціальній цінності. Дані процеси не оминули увагою і кримінальний процес, основним із завдань якого є охорона прав, свобод та законних інтересів його учасників. Враховуючи сьогоденні реалії, звернемо свою увагу на такий принцип, як рівність перед законом і судом, та охарактеризувати його за допомогою чинного законодавства та наукових праць вчених-працівників.

В Основному Законі України - Конституції України [1] зазначено, що:

1) усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (ст.21);

2) громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками(ст.24);

3) іноземці та особи без громадянства. Що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України (ст.26);

4) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом (ст. 129).

З вище зазначеного похідним є ч. 1 ст. 10 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України), в якій закріплено засаду рівності перед законом і судом, а саме: «Не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених КПК України, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознакам.

Також, в ч.2 ст.10 зазначено, що у випадках і порядку, передбачених КПК України, певні категорії осіб(неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями[2]

На нашу думку наявність даної засади в КПК України є позитивним свідченням того, що законодавець не поділяє людей на певні категорії, класи, стани та касти, тим самим наголошуючи на рівності всіх осіб. Наприклад, в останній час широкого суспільного резонансу набувають кримінальні правопорушення, вчинені так званими «мажорами» - розмовна назва дітей із багатих родин, які витрачають гроші своїх батьків на розваги, часто виходячи за межі дозволеного. У випадку порушення закону, діти звертаються за допомогою до своїх батьків, які за допомогою матеріальних коштів та зв'язків у різних сферах «вирішують» всі негаразди. Тому, суспільство так прискіпливо ставиться до будь-яких подій за участю даної категорії молодих людей та вимагає їх рівності перед законом та судом.

Необхідно розмежовувати рівність перед законом і рівність перед судом – дані положення пов'язані між собою, проте це не позбавляє кожного з них самостійного, змістовного наповнення. Рівність перед законом означає, що існує єдиний закон України про кримінальну відповідальність, який не створює яких-небудь перешкод, або навпаки, обмежень.

Рівність перед судом означає, що судовий розгляд здійснюється судами і по відношенню до громадян в одному і тому самому порядку, незалежно від індивідуальних ознак. Крім того, рівність перед судом означає те, що не існує кланових, станових чи виключних судів, на діяльність яких впливали би будь-які фактори[3].

Хоча в сучасному українському суспільстві і є різниця між його членами, іноді дуже суттєва, але законодавство не зважає на будь-які ознаки під час виконання поставлених перед собою завдань. Кримінальний процес являє собою сааме ту галузь права, в якій дискримінація не лише є недопустимою, а й не має місця для існування.

Отже, рівність громадян перед законом і судом – це положення, які невід'ємно пов'язані одне з одним. Але вони мають незалежний зміст. Рівність громадян перед законом необхідно вивчати як наявність тотожних матеріальних і процесуальних законів, які не створюють їм переваг чи обмежень залежно від тих обставин, які передбачені ст. 24 Конституції. Що ж стосується іншої вимоги – рівності усіх учасників процесу перед судом, то вона є похідною від вимоги доступності судового захисту й наявності права на нього, тому що громадяни мають право звертатися до суду, юрисдикція якого є необмеженою і поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

1. Конституція України: Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 №4651-VI[Електронний ресурс]:// Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17>

3. Загурський // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2014. – Вип. 34. – С. 303-314. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2014_34_35.